

Interview Glenn Albrecht

Milieufilosoof Glenn Albrecht: 'De strijd om klimaatverandering vraagt om nieuwe woorden'

Een open mijn in Australië. Milieufilosoof Glenn Albrecht onderzocht als docent duurzaamheid jarenlang de relatie tussen ecosystemen en de menselijke gezondheid. Beeld Getty Images

Klimaatverandering, de vernietiging van ecosystemen en mensen die ongelukkiger worden. Het is tijd voor een radicale ommezwaai, vindt de Australische milieufilosoof Glenn Albrecht. 'We moeten ál het leven op aarde centraal stellen.'

Inge Mutsaers 14 april 2024, 21:46

Halverwege het Skype-interview houdt de Australische milieufilosoof Glenn Albrecht (71) plotseling een wit piepschuimachtig blok voor de camera. "Kijk, dit is een stukje van mijn mycelium-doodskist. Die wordt in Nederland gemaakt." Een ideale manier om volledig duurzaam tot stof weder te keren.

Glenn Albrecht

Het witte materiaal is geen piepschuim, maar het ondergrondse wortelnetwerk van paddenstoelen, mycelium genoemd. Eenmaal begraven composteert de ‘schimmelkist’ de overledene. De schimmel zet dode organische stoffen om tot voedingsstoffen voor de bodem. Een macaber beeld, maar zo’n doodskist is een mooi voorbeeld van hoe de filosoof nog een leefbare toekomst voor zich

ziet, voor de generaties na hem.

Albrecht is behalve milieufilosoof ook milieuactivist. Hij was universitair docent duurzaamheid aan Murdoch University in West-Australië en onderzocht jarenlang de relatie tussen ecosystemen en de menselijke gezondheid. Vanwege de Maand van de Filosofie toert hij met een lezingenreeks over zijn boek *Aarde Emoties* door het land. Daarin beschrijft hij de emoties die de teloorgang van natuur en veranderende leefomgevingen oproepen.

Advertentie

The advertisement features a woman in a blue suit on the right, holding a smartphone. On the left, a play button is overlaid on a scene of a woman in a blue top in a living room. The NHA logo is visible in the top right and bottom left corners. A subtitle at the bottom of the play button area reads: "Ik heb al heel veel mensen geholpen...". Below the video frame, the text "Kies uit 600+ thuisstudies bij NHA" is displayed. At the very bottom, a video player interface shows a play button, a progress bar at 0:13 / 0:30, and volume and full-screen icons.

Nieuwe woorden

De Australiër is een woordkunstenaar. Hij bedacht talloze neologismen om de gemoedstoestand te beschrijven die mensen voelen als de natuur om hen heen in verval raakt. Zoals de term 'solastalgia', in het Nederlands te vertalen als 'troostwee', de pijn of ontreding die mensen voelen door het verliezen van de vertroosting (*solace*) die een thuis biedt, doordat hun leefomgeving ingrijpend is veranderd, aangetast of zelfs vernietigd.

Albrecht bedacht de term na gesprekken met bewoners van Upper Hunter Valley in het oosten van Australië, bij wie hij in de buurt woonde. Generaties lang stond het bekend om zijn overweldigende natuur en rijkdom aan planten en dieren. Albrecht zag hoe mijnbouw diepe sporen in het landschap had getrokken.

Er klonk dof gebrul van ontploffende mijnen en geronk van monsterachtige graafmachines. De lucht was verzadigd met stof en er hing een scherpe geur van brandende steenkool. Grijs kolengruis had de kreek en de Hunter rivier ernstig vervuild.

Advertentie

“Een schokkende ervaring”, vertelt hij vanuit zijn nieuwe huis in The Blue Mountains ten noorden van Sydney, omringd door een groot nationaal park. Een glas lokale biologische rode wijn binnen handbereik. In Australië is het avond.

De verwoesting van Upper Hunter is volgens u een toonbeeld van het antropoceen. Wat bedoelt u daarmee?

“Met het antropoceen doel ik op het huidige tijdperk van menselijke dominantie over de leefwereld. Als je de afgetopte plateaus en de uitgegraven kraters vol giftig mijnafval in Hunter Valley ziet, dan is dat ronduit verbijsterend. De troosteloosheid die dat gebied uitstraalt, is in mijn ogen het toonbeeld van de menselijke ontwrichting van onze planeet.

“Sinds de industriële revolutie hebben we de natuur ernstig aangetast en grondstoffen uitgeput voor onze welvaart, massaconsumptie en energieproductie. Die grootschalige aantasting en vernieling van onze leefwereld heeft ontregelende emotionele

gevolgen. Onze mentale gezondheid is achteruit gehold, mensen raken ontredderd. Dat is een structureel existentieel probleem.”

Advertentie

U pleit voor een ommezwaai naar een nieuw tijdperk, het ‘symbioceen’, waarin we samenwerken met de natuur.

“Een radicaal andere houding ten opzichte van de aarde, inderdaad. In het symbioceen staat niet de mens, maar ál het leven op aarde centraal. Symbiose is immers het fundament van ons bestaan. In de biologie verwijst het naar organismen die samenleven, meestal tot wederzijds voordeel. Zo helpen in onze darmen talloze bacteriën en virussen onze spijsvertering. Het leven is geen Darwiniaanse competitie.

“Het is juist een coöperatieve onderneming waarin verschillende levensvormen samenwerken. We moeten toe naar een wereld waarin schimmels, virussen en bacteriën geen vijanden, maar bondgenoten zijn in de productie van nieuwe materialen.

“Er zijn al best wat voorbeelden van symbiotische praktijken. In Afrika staat een huis met bakstenen gemaakt van schimmel. Er is kleding gemaakt uit koeienmest en meubels van algen. In dat soort projecten en onderzoeken moeten we massaal investeren.”

Er waait een rechts-populistische wind. In Nederland noemt de leider van de grootste partij het leefbaar houden van de planeet een ‘klimaathobby’. Ondertussen maken kolenmijnen plaats voor lithiummijnen die net zo hard oerwouden verwoesten. Ik zie nog geen tekenen van symbioceen.

“Sommige critici noemen mijn ideeën utopisch. Ik noem het

‘radicale anticipatie’ op een goede toekomst: eu-topia. De rechtse populisten die eenvoudige antwoorden geven op onze complexe wereld, die noem ik utopisch. Politici die de belangen van de fossiele, agro- en bioindustrie blijven bevoordelen, spiegelen ons juist een onhaalbare toekomst voor.

“Het koraalrif van het *Great Barrier Reef*, bijvoorbeeld, verbleekt op grote schaal. De opwarming doodt de symbiotische structuur. Als we niet drastisch van koers veranderen, dan is er helemaal geen toekomst.

“Bovendien, de manier waarop we nu leven, maakt ons heel ongelukkig. Er woedt een depressiepandemie. Veel mensen kampen met angsten, onzekerheid, en andere gezondheidsklachten. We hebben onszelf vervreemd van de natuur, op onze stoelen achter onze beeldschermen. We zijn een homo sapiens. Sapiens betekent wijsheid. We moeten onze wijsheid nu inzetten. We kunnen veel leren van inheemse mensen. Zij leven nog samen in symbiose mét de natuur.”

Leven met de natuur

De natuur was in het leven van Albrecht nooit ver weg. Hij groeide op in een arbeiderswijk ten zuiden van Perth. Zijn vader was buschauffeur, zijn moeder huisvrouw en later amateur botanica van inheemse West-Australische planten. Soms sprong er plotseling een kangoeroe over straat, of dook een dodelijke spin of slang op in de tuin. Albrecht was een echt natuurkind. Het liefst struinde hij door de bush op zoek naar hagedissen en slangen, of zocht naar rivierkreeftjes en langnekschildpadden in de kreek.

Behalve filosoof is Albrecht tuinier, fervent vogelaar en milieuactivist. In zijn kajak peddelt hij jaarlijks naar de haven van Newcastle en demonstreert hij samen met klimaatorganisatie Rising

Tide tegen nieuwe kolenprojecten. En pleit hij voor belasting op fossiele brandstoffen. Albrecht heeft ook nauwe banden met Extinction Rebellion.

Milieuactivisten voelen net als hij ‘terrafurie’ – woede om klimaatverandering en vernietiging van de natuur. “Ik ben trots op mijn werk als activist. Overigens, Extinction Rebellion is niet radicaal. De rest van de wereld is dat”, voegt hij fel toe. “Het emotioneel kompas van de actievoerders is goed. Ondertussen probeer ik mijn joie de vivre te bewaken en doe zoveel mogelijk om gezond te blijven.” Hij neemt nog een slok van zijn rode wijn.

U bedenkt nieuwe woorden, van ‘solastalgie’ tot ‘terrafurie’. Maar met woorden luid je toch geen nieuw tijdperk in?

“Jazeker wel. De wereld is de afgelopen decennia radicaal veranderd. Onze taal heeft die verandering niet kunnen bijbenen. De woorden die we nu hebben, zoals ‘duurzaamheid’ of ‘veerkracht’, zijn gecorrumpeerd door het Antropoceen. Het zijn lege hulzen geworden, betekenisloos.

“Ik bekritiseer die woorden en vervang ze. Want Wittgenstein zei ooit: “De grenzen van mijn taal, zijn de grenzen van mijn wereld.” Daar heeft hij gelijk in. We moeten onze taal uitbreiden. En als filosoof ben ik een taalbeoefenaar.

“Helaas heb ik niet de kennis en kunde om met de chemie van vuurvliegjes een nieuwe lamp te ontwerpen. Ik creëer woorden. Het symbioceen is een nieuw narratief, een inspirerende *meme* om de verbeeldingskracht en creativiteit te voeden. Daarmee probeer ik anderen – burgers, academici, politici, ondernemers – te stimuleren om een levensvatbare toekomst te creëren.”

U klinkt optimistisch en hoopvol. Ondanks de klimaatchaos, het verlies van biodiversiteit, de geopolitieke spanningen en de

depressiepandemie.

“Soms slaat de paniek me wel om het hart. Maar dan denk ik al snel: laat ik nog radicaler worden. Nog harder werken. Opgeven is het ergste wat een ouder wordende hippie kan doen. Ik kan niet anders dan het leven omarmen, ook voor mijn kinderen en kleinkinderen.

“Veel literatuur is apocalyptisch van aard, want dat verkoopt goed. Dan lees ik bijvoorbeeld dat het beter is om nu geen kinderen te krijgen. Dat vind ik een nachtmerriescenario. Die kant moeten we niet op.

“Mensen hebben genoeg van dat meedogenloze pessimisme. Jongeren willen een rationeel, wetenschappelijk gefundeerd toekomstbeeld. Ik probeer een radicaal hoopvolle en praktische kijk op de toekomst te bieden.

“Daarvoor moeten we afstappen van het mensgerichte individualisme en ‘symbiocentrisch’ gaan denken én onze

Trouw

Symbioceen-revolutie goed op weg is.”

Lees ook:

Het goede nieuws: optimisme valt te leren. Het slechte nieuws: dat gaat met kleine stapjes

Het klimaat, oorlogen, democratieën in verval: de wereld stemt niet bepaald vrolijk. Pessimisme ligt op de loer, merkt Trouw-redacteur Rick Pullens. Hij vraagt zich af: hoe word ik een optimist in dit soort tijden?

[*En moet ik dat wel willen?*](#)

NIEUW

Word lid van Trouw en krijg online toegang tot de 11 beste kranten

Van regio- tot wereldnieuws, van sport tot cultuur

Al vanaf
3,95
per week

[Bekijk abonnementen](#) →

T

Voorpagina

Editie

Best gelezen

Wilt u iets delen met Trouw?

Tip hier onze journalisten

Algemeen

[Over ons](#)

[Contact met Trouw](#)

[Privacystatement](#)

[Abonnementsvoorwaarden](#)

[Gebruiksvoorwaarden](#)

[Cookiebeleid](#)

[Privacy-instellingen](#)

[Auteursrecht](#)

[Colofon](#)

Service

Klantenservice

Bezorgklacht indienen

Bezorging pauzeren

Bezorging wijzigen

(Bezorg)adres wijzigen

Adverteren

Losse verkoop

Meer Trouw

Abonneren

Nieuwsbrieven

Digitale krant

Webwinkel

RSS-feeds

Facebook

Twitter

Android apps

iOS apps

Navigeer

Columnisten

Recensies

Archief

Op alle verhalen van Trouw rust uiteraard copyright.

Wil je tekst overnemen of een video(fragment), foto of illustratie gebruiken, mail dan naar copyright@trouw.nl.

© 2023 DPG Media B.V. - alle rechten voorbehouden

